

YU ISSN 0027-8084

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

XXIV/1—2

**БЕОГРАД
1979.**

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXIV (нова серија)

Св. 1—2

САДРЖАЈ

О неким појавама амбигвитета у вези са комбиновањем детерминације и координације (ЉУБОМИР ПОПОВИЋ)	3—20
Два „неправилна“ глагола VIII (Белићеве) врсте (БРАНИСЛАВ МИЛАНОВИЋ)	21—33
О појави термина <i>речник</i> и његовој афирмацији у српској лексикографији (ВЛАДИМИР ГУДКОВ)	34—39
Дистрибуција наставака генитива множине именица женског рода с ос- новом на групу сугласника (МИЛИЦА РАДОВИЋ-ТЕШИЋ)	40—55
Из терминологије народних радиности	
Номинација цвјетног праха у стручној и народној пчеларској терминологији (САВО ПУЈИЋ)	56—62
Језичка култура	
Неки проблеми савремене језичке културе (АСИМ ПЕЦО)	63—66
Употребна вредност језика (СМИЉКА ВАСИЋ)	66—68
Путеви и услови сређивања наше језичке норме (МИТАР ПЕШИКАН)	68—80
Незнање које се јавно препоручује (МИЛОРАД СИМИЋ)	80—81
<i>Русоов</i> , а не <i>Русовљев</i> (ЈОРДАН МОЛОВИЋ)	81
Наш језик у страним факултетским програмима	
Нека питања методике рада на творби речи (МАРИЈАНА КИРШОВА)	82—91

ник матерњег језика обавијести о стандардном изразу и других истोजезичних средина, а поготово њихових сународника.

Мишар Пешикан

НЕЗНАЊЕ КОЈЕ СЕ ЈАВНО ПРЕПОРУЧУЈЕ

У Политици од 8. фебруара 1979. године у рубрици *Да ли знаш* објављен је дилетантски напис којим се облици трпних придјева са групом *иш* (*коришћен*) проглашавају некњижевним и они са групом *ић* (*коршићен*) једино исправним. Ми га овдје доносимо у цјелини:

ОВЛАШЋЕН И ПРЕМОШЋЕН. — При образовању *йриног йридева* глагола *овлашћити* врше се две гласовне *йромене*. Прво се путем јотовања сугласник *й* мења у *ћ*, а затим, због једначења сугласника, *с* испред *ћ* прелази у *ш*: *овласт-јен—овлашћен—овлашћен*. Желимо ли да од готовог *придева* добијемо именицу, онда још једанпут призивамо у помоћ јотовање: *овлашћен-је—овлашћење*. Према томе, правилни су само облици *овлашћен* и *овлашћење*, а не *овлаштен* и *овлаштење*, како се често чује, или види у дневној штампи. — Истим правилима подлежу и глаголи: *премостити* (*премошћен*, а не: *премоштен*), *уврстити* (*увршћен*, а не: *уврштен*), *умастити* (*умашћен*, а не: *умаштен*), *користити* (*коришћен*, а не: *кориштен*), *упропастити* (*упропашћен*), *запрепастити* (*запрепашћен*) и њима слични. Треба говорити и писати: „Присуствујем састанку по овлашћењу свога радног колектива“, „Председник је овлашћен да да изјаву“, „Река је премошћена“, „Одело је умашћено“ и сл.

Коментар је скоро и сувишан. Ипак, за сваки случај, скрећемо пажњу на то да је трпни придјев једна од граматичких категорија у којима се јотовање вршило још у доисторијској епоси нашега језика (када је група *сйј*, послѣје јотовања и дисимилације, давала рефлекс *иш*), као и то да *ћ* у *овлашћен*, није постало фонетским, него аналошким путем, саображавањем облика са инфинитивом на *-сйиши* према облицима са инфинитивом на *-йиши*, који су неколико пута бројнији (исп. Matešić J., Rückläufiges Wörterbuch des Serbokroatischen, Wiesbaden 1967, стр. 99—105), тако да се однос *йлашћити* : *йлаћен* временом пренио и на глаголе типа *овлашћити*. Негдје је то ново аналошко *ић* потисло ранији фонетски облик са *иш* (редовно када се у основи глагола налазе сугласници *ч* и *ж*: *чашћен*, *йричешћен*, *очишћен*, *йричвршћен*; *ражешћен*, *ојшалошћен* — што представља неку врсту даљинске дисимилације), негдје то *ић* алтернира са *иш*: *увршћен* / *увршћен*. Међутим, има облика у књижевном језику који једино иду са групом *иш*: *кршћен*, *обавијешћен*, *ојрошћен*, *йремјешћен*, *йушћен* и сл. Продору групе *ић* допринијело је највјероватније и јотовање новонастале групе

сиј у неким граматичким категоријама као што су збирне именице на *-је*: *лишће*, инструментал именица и-основа: *маићу*.

На крају, дозволимо да је непотписани аутор синхронно посматрао језички материјал и да је у првим двјема реченицама само објашњавао данашње односе, а не и пут њихова настајања, који је далеко сложенији него што се то види из датог објашњења. Међутим, никако нам није јасно како је могао правилне и равноправне облике са *шиј* прогласити некрњивним. Да је отворио Правопис и само мало погледао, нашао би да је правилно писати и говорити *овлашћен* и *овлашћен*, *овлашћење* и *овлашћење*, *увршћен* и *увршћен*, *умашћен* и *умашћен*, *коришћен* и *коришћен*, *уйрошћен* и *уйрошћен*, *зайрешћен* и *зайрешћен*. Ето, тако се десило да једна читана и корисна рубрика послужи за ширење незнања, што нимало не доприноси угледу листа.

Милорад Симић

РУСООВ, А НЕ РУСОВЉЕВ

У напису „Педагошка схватања А. Валона“, који је др Љубомир Крнега објавио у часопису Настава и васпитање бр. 3/78, 286—320, нађох и следеће примере: из *Русовљевих* филозофских и педагошких постулата, *Русовљева* теза, анализа *Русовљевих* васпитних постулата (стр. 293), *Русовљев* покушај, ток *Русовљевог* педагошког резонувања (294), *Русовљевој* логици (295), са *Русовљевом* концепцијом (297), *Русовљевог* поимања (303).

Припадни придев од француског презимена *Русо* (у промени: *Русоа*, *Русоу*, *Русоом*) гласи *Русоов*, а не „*Русовљев*“ (што би било од: *Русов*, тј. као од: *Белов*, *Вазов*, *Геров*, *Димов*, *Жуков*, *Крилов*, *Љадов*, *Орлов*, *Павлов*, *Рубљов*, *Чехов*, *Шадов*), јер је и: *Боало* — *Боалоов* (не „*Боаловљев*“), *Вато* — *Ватоов* (не „*Ватовљев*“), *Гуно* — *Гуноов* (не „*Гуновљев*“), *Дидро* — *Дидроов* (не „*Дидровљев*“), *Иго* — *Игоов* (не „*Иговљев*“), *Кокто* — *Коктоов* (не „*Коктовљев*“), *Мишо* — *Мишоов* (не „*Мишовљев*“).

Стога је и у наведеним примерима ваљало рећи: из *Русоових* постулата, *Русоова* теза, *Русоов* покушај, *Русоовог* резонувања, *Русоовој* логици, с *Русоовом* концепцијом, *Русоовог* (или *Русоова*) поимања.

Још нешто.

Место: жеља *Русоа* (293) боље је рећи: *Русоова* жеља, а кад се прочита израз „према *Монтесоријевој* концепцији школе“ (301), може се помислити да је реч о мушкарцу; то је, међутим, *Марија* *Монтесори* (или *Монтесоријева*), па је требало рећи: према концепцији *Монтесорије*, или: *Марије* *Монтесори*.

Јордан Моловић